

Eugeniusz Foltyn

Dzierżysław, st. I, gm. Kietrz, woj.
opolskie, AZP 102-37/-

Informator Archeologiczny : badania 26, 1-2

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EPOKA KAMIENIA

PALEOLIT I MEZOLIT

Dzierżysław, st. I
gm. Kietrz, woj. opolskie
AZP 102-37/—

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Opolu

Badania prowadził mgr Eugeniusz Fołtyn (autor sprawozdania). Finansowane przez Urząd Miasta i Gminy Kietrz. Szósty sezon badań. Górny paleolit.

W okresie od 3 VIII do 4 IX 1992 r. prowadzone były ratownicze badania wykopaliskowe, do udziału w których zaproszono specjalistów z różnych dyscyplin naukowych. Badania podjęto ze względu na trwające w obrębie Czarnej Góry roboty ziemne, związane z budową komunalnego wysypiska śmieci dla gminy Kietrz, grożące w perspektywie całkowitym zniszczeniem stanowiska.

Zgodnie z porządkiem prac, na południowym stoku Czarnej Góry założono 2 wykopy oddalone od siebie o ok. 20 m, o łącznej powierzchni 180 m². Eksplorację prowadzono do gł. ok. 2 m licząc od powierzchni gruntu. Dla uzyskania informacji o niżej leżących osadach i dla potrzeb charakterystyki geomorfologicznej rejonu stanowiska dodatkowo wykonano szereg wierceń na gł. ponad 6 m.

Z obserwacji nawarstwień w wykopach wynika, iż na południowym zboczu Czarnej Góry zalegają miększe osady deluwialno-koluwialne oraz eoliczne. Pomiędzy nimi na uwagę zasługuje częściowo zniszczony, ale wyraźnie widoczny poziom glebowy, złożony z dwóch odpowiadających sobie gleb — pseudo- i stagnoglejowej, będący pierwotnym złożem zabytków. Poziom ten uczestniczył w strukturach i procesach peryglacjalnych — palsy, inwolucje, kliny mrozowe, kilka typów soliflukcji, co może oznaczać, że jest on od nich starszy. Tym samym jego wiek można, z pewnym zastrzeżeniem, oceniać jako przed-? ewentualnie wczesnointerpleniglacjalny.

Odkryto 848 zabytków kamiennych, na które składają się: 22 rdzenie i fragm., 404 odłupki, 92 wióry/wiórki, 268 fragm. termicznych konkrecji surowych, okruchów i odpadków, okruch ze skamieliną oraz 61 narzędzi i odpadków z ich produkcji. Pośród tych ostatnich wyróżniono ostrza liściowate, zgrzebla, wiórowce, rylce plus rylczaki, odłupki i wióry retuszowane, narzędzia wnękowe i zębate, raklety, półtylczaki, łuszczenie, nóż-nacinał, przekłuwacz, drapacze? oraz tłuczki krzemienne.

Do najbardziej intrygujących, wręcz spektakularnych znalezisk należą 2 ostrza liściowate wiórowe typu jermanowickiego. Warto odnotowania są: nóż-nacinał łuskany na wierzchołku na stronę spodnią, rylce klinowate połączone ze zgrzeblem i rodzaj wiórowego

(wiórowcowego) ostrza. Godny uwagi jest także zestaw zgrzebel wykonanych na fragm. ostrzy liściowatych szeleckich.

Planuje się kontynuację badań.

**Kostkowice, st. 1 „Krucza Skala”
gm. Kroczyce, woj. często-
chowskie
AZP 91-52/—**

Muzeum Archeologiczne i Etnogra-
ficzne w Łodzi

Badania prowadził K. Cyrek przy współudziale T. Madeyskiej, M. Cyrek i M. Olędzkiego. Finansowane przez Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi i Państwową Służbę Ochrony Zabytków w Częstochowie. Czwarły sezon badań. Ślady osadnictwa z paleolitu schyłkowego, późnego okresu rzymskiego i średniowiecza.

Stanowisko leży w szczytowej partii wzgórza Łysak wchodzącego w skład Skał Kroczyckich. Pozostałości różnoczasowego osadnictwa odkryto pod nawisem skalnym, w schronisku oraz w zawalanej częściowo jaskini. Tegoroczne wykopy, powiększające przebadany obszar do 94 m², zakończyły wykopaliska na tym stanowisku.

Pod nawisem skończono eksplorację odkrytych w przypowierzchniowej partii namuliska jam kulturowych z późnego średniowiecza oraz późnego okresu rzymskiego. W odróżnieniu od krótkotrwałych obozowisk średniowiecznych, w późnym okresie rzymskim istniała tutaj osada. Świadczy o tym przede wszystkim solidna konstrukcja stałych obiektów kulturowych oraz spore ilości fragm. dużych i grubościennych naczyń zasobowych. Wykopy odsłoniły, jak się wydaje, tylko fragm. osady położony bezpośrednio u podnóża Kruczej Skały, natomiast pozostała jej część znajduje się niżej na stoku doliny.

W głębszych partiach namuliska odsłonięto kolejne skupisko płytek wapiennych w towarzystwie słabo zachowanych węgielków drzewnych. Obiekt ten należy do jednego z 3 poziomów osadnictwa schyłkowopaleolitycznego. Były to krótkotrwałe obozowiska zakładane przez grupy o magdaleńskiej tradycji kulturowej w późnym plejstocenie, w stratygraficznie uchwytnym następstwie czasowym od Böllingu po Najmłodszy Dryas.

Badania w Kruczej Skale są elementem interdyscyplinarnego programu dotyczącego osadnictwa pradziejowego w Skałach Kroczyckich.

**Kraków, st. B1/92, ul. Spadzi-
sta
AZP 102-56/—**

Uniwersytet Jagielloński Instytut Ar-
cheologii

Badania prowadził dr Krzysztof Sobczyk. Finansowane przez Uniwersytet Jagielloński oraz Komitet Badań Naukowych (grant prof. dr. hab. Bolesława Gintera). Czternasty sezon badań prowadzonych z przerwami od 1968 r. Stanowisko kulturowe górnopaleolityczne (kompleks wschodniograwecki, w tym Kostenkien oraz kompleks oryniacki).

Celem badań w sezonie 1992 było odsłonięcie południowo-zachodniej peryferii obozowiska łowców mamutów (kontynuacja sezonów 1989, 1991) odkrytego przypadkowo w 1967 r. i badanego w l. 1968-1971. Przebadano obszar 9 m², odsłaniając duże nagromadzenia kości mamucich, stanowiących południowo-zachodnią peryferię obozowiska sprzed 20 tys. lat. Kości nie układały się wyraźnie w jakieś kręgi, być może uległy rozproszoniu w wyniku silnej soliflukcji, będąc pierwotnie kolejną budowlą mieszkalną lub ogrodzeniem strefy mieszkalnej. Mogły również tworzyć rodzaj śmietniska kości mamucich nie nadających się do budowy szałasów lub być ich nagromadzeniem jako rodzaj zapasów w celach